

*En fremmed piges
dagbog*

En fremmed piges dagbog

59 min. Danmark, 1989

Instruktion, manuskript og kamera: Katia Forbert Petersen

Casting: Jette Termann. B-foto: Erik Norsker. Lys: Steen Dalin, Jens Boutrup (ass.). Kostumer og scenografi: Jette Termann, Else Pransgaard (ass.). Lyd: Iben Haahr Andersen. Produktionsledelse: Annette Olsen, Janne Klerk (ass.) og Jette Stigsen (ass.). Klip: Anette Lykke Lundberg. Musik: Johan Zachrisson.

Medvirkende: Lasse Yssing (Rolf), Louise Preisler (Hari), Oskar Møller Nilsen (Valdemar), Thomas Bisballe (John), Ilse Rande (Else/lærerinde), Lykke Jennet Jørgensen (Rolfs mor), Kamal Deep Singh (Haris far), Hedvig Hildebrandt (Oldemor), Marta Kramer (Ung oldemor), Jan Linnebjerg (Ung oldefar), Palle Hornbæk Petersen (Forvalter) og Nana Tygesen (Sygeplejerske).

Produceret af Jens Ravn Film & TV for Børnefilmrådet, Statens Filmcentral og Landscentralen for Undervisningsmidler med støtte fra Egmontfonden og Danmarks Lærerforening.

Denne piece er udgivet af Statens Filmcentral, 1989.

Design: Peter Gyllan. Sats: Andreas Steinmann. Tryk: Haugaard Grafisk.

Men den stakkels Ælling, som sidst var kommen ud af Ægget og saa saa fæl ud, blev bidt, puffet og gjort Nar af, og det baade af Ænderne og Hønsene. "Han er for stor!" sagde de alle sammen, og den kalkunske Hane, der var født med Sporer og troede derfor, at han var Kejser, pustede sig op som et Fartøj for fulde Sejl, gik lige ind paa ham, og saa pludrede den og blev ganske rød i Hove-det. Den stakkels Ælling vidste hverken, hvor den turde staa eller gaa, den var saa bedrøvet, fordi den saa saa styg ud og var til Spot for hele Andegaarden.

(Fra "Den grimme Ælling" af H.C.Andersen)

Hvorfor lavede jeg denne film?

Et af kristendommens mest vidtgående krav er, at du skal elske din næste som dig selv.

Den sidste tids voksende fremmedhad gjorde mig skiftevis ked af det, bange og vred. Jeg måtte gøre noget - jeg begyndte at arbejde på manuskriptet til "En fremmed piges dagbog". Jeg har haft samtaler med en række børn og har opsøgt deres miljø. Langsomt blev det til en historie: en fiktiv nutidshistorie om fremmedhad blandt børn, hvor roepolakkerne på Lolland Falster i begyndelsen af dette århundrede danner en historisk parallel, en ramme om nutidens handling.

Jeg forsøgte at vise fremmedhad på en måde, som ville give tilskuerne (børnene) chancen for at gennemskue dets baggrund. Gennem historien i filmen får børnene mulighed for en meningsudveksling og udvikling af den personlige indstilling.

Børn er ikke fødte racister og jeg håber, at filmen vil virke forebyggende, for ved at snakke om børnenes oplevelser kan racismen kvæles i opløbet.

Katia Forbert Petersen

Vi må blive mere bevidst om kulturelle normer

af Inger M. Clausen

Fremmede er ikke noget nyt i Danmark. Gennem århundreder er hollændere, jøder, reformerte, tyskere og mange andre kommet hertil, enten som arbejdskraft eller flygtninge. Også i dette århundrede er folk indvandret i Danmark af religiøse, politiske eller arbejdsmæssige årsager, og vort århundrede udgør derfor ingen undtagelse fra tidligere tider.

I begyndelsen af århundredet kom roepolakkerne

I begyndelsen af dette århundrede var der en ret betydelig indvandring af polske landarbejdere. I 1910 var der således omkring 12.000 polakker i Danmark, først og fremmest i Sydsjælland, på Falster og Lolland, hvor de arbejdede i roemarkerne.

Industrialiseringen var i sin vorden og vandringer fra land til by var indledt, da man påbegyndte roeavl i de sydlige egne af Danmark. Det var derfor småt med arbejdskraft på landet. Roedyrkingen er i perioder meget arbejdskrævende i forbindelse med lugning om foråret og optagning om efteråret. De polske landarbejdere var ideelle til dette formål. De kom om foråret og rejste hjem om efteråret og var således en yderst fleksibel arbejdskraft. Den første verdenskrig gjorde det vanskeligt at rejse frem og tilbage. Mange polakker fandt derfor arbejde i Danmark hele året. De slog sig ned, giftede sig - ofte med andre polakker - fik børn og indgik efterhånden i det danske samfund.

Disse polske landarbejdere tilhørte så absolut den dårligst betalte og lavest placerede del af befolkning. Deres integration havde også det tilfælles med flygtninge og indvandrere i dag, at de blev mødt med mistro af danskerne, og de blev udsat for diskrimination.

Flere kulturer lever side om side i samfundet

Som nævnt er der ikke noget nyt i, at danskere gennem indvandrere og flygtninge konfronteres med folk med andre normer og kulturværdier. Det nye er udviklingen af et verdensomspændende kommunikations- og teknologisamfund, som fremmer såvel folks behov for at leve i trygge grupper, f.eks. på basis af en erklæret kulturel homogenitet, som kontakten *mellem* grupperne. Dermed optages også normer og kulturtræk fra andre grupper.

Selv i egne, hvor der ikke bor "fremmede", kræver alene omtalen i TV, radio og aviser, at man skal forholde sig til dem og deres anderledes normer og værdier. Og i vor tid kan pakistaneren og hans familie også med jævne mellemrum tage "hjem" til Pakistan og få bekræftet de normer og værdier, som de til dagligt oplever, at danskerne tager afstand fra eller i hvert fald ikke lever op til.

Erhvervsfolk kan bevidne, at kommunikation landene imellem i endnu højere grad end tidligere er en nødvendighed, og at denne kommunikation ikke blot kan hvile på en fælles økonomisk interesse, men også på en interkulturel forståelse. Der kunne nævnes mange flere eksempler, men hvis mange kulturer skal leve sammen i det moderne samfund uden at der opstår racisme, er det vigtigt, at vi arbejder meget mere med kulturelle normer og værdier.

Opdragelsen til og forståelsen for disse er nu i stort omfang flyttet fra familien til daginstitutioner og skoler. Filmen "En fremmed piges dagbog" giver mulighed for at tale med eleverne om disse centrale spørgsmål.

Om racisme

FN-konventionen definerer rasediskrimination som

“enhver forskelsbehandling, enhver undladelse, indskrænkning eller fortræd, der er gjort på grundlag af race, hudfarve, afstamning, national eller etnisk oprindelse, som har til hensigt eller har den virkning at tilintetgøre eller indskrænke erkendelsen, benyttelsen eller udøvelsen af lige vilkår af menneskelige rettigheder og grundlæggende friheder.”

Bag rasediskrimination ligger racisme: en ideologi om at en nations racerenhed bør bevares og troen på en bestemt races overlegenhed og medfødte ret til at herske.

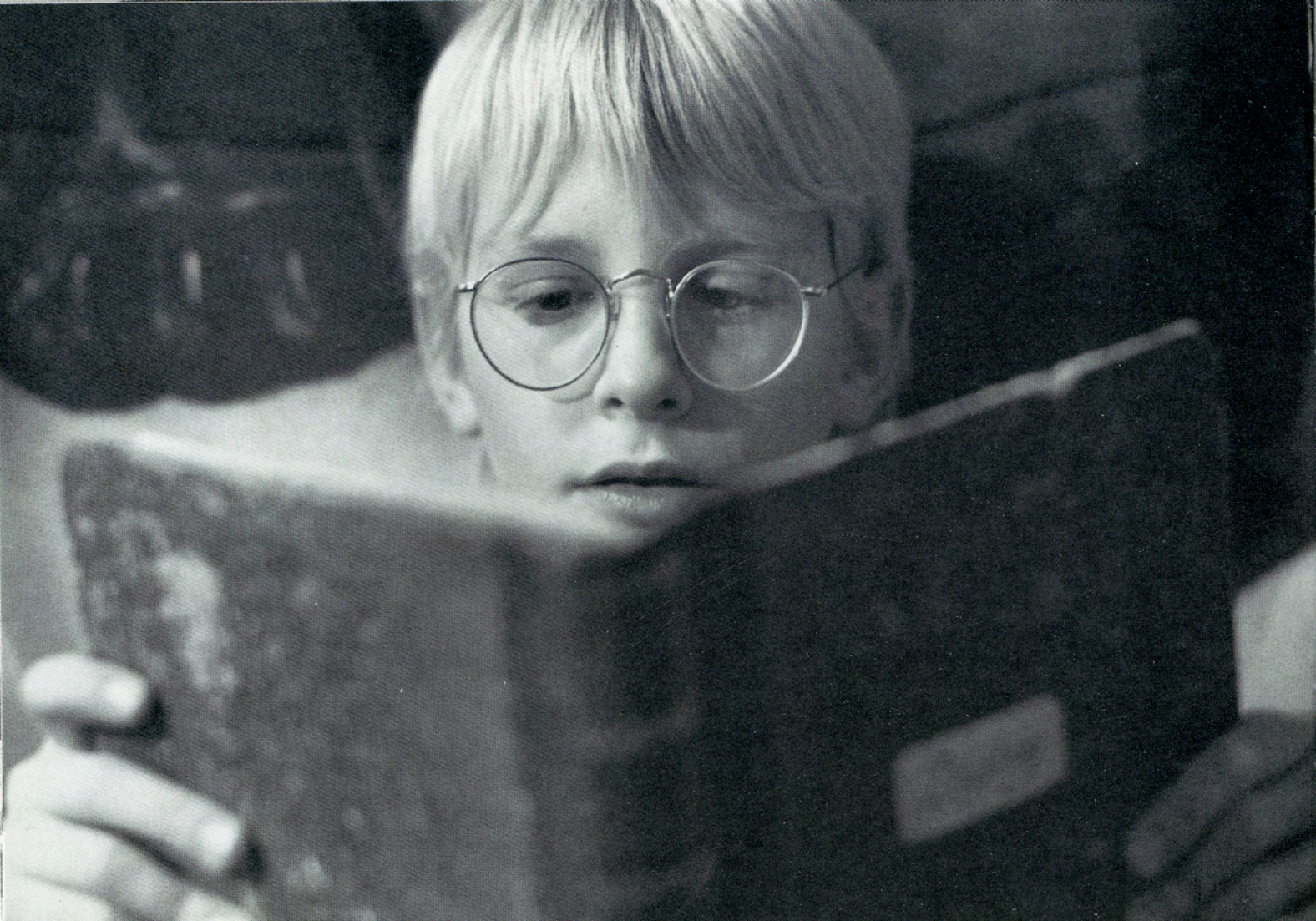
Denne ideologi har ændret sig lidt i nyracismen over for indvandrere og flygtninge, således at man i nyracismen finder teorier om grænser for, hvor mange “fremmede” et velfungerende samfund kan bære, ideen om at “vi” udgør en fælles entydig kultur, som “de” med deres fremmedhed truer. Uden hensyntagen til om der er tale om nogen egentlig trussel. Hvilken rolle har f.eks. udenlandske film i TV i påvirkningen af vores kultur i forhold til den tyrkiske nabo, som også køber ind i det lokale supermarked og hvis børn går i folkeskolen?

Racisme kan udøves på alle niveauer i samfundet. Her er det vigtigt at skelne mellem holdningsracisme og strukturel racisme.

Angsten for det ukendte

Holdningsracisme eller fremmedangst udøves på det mellemmenneskelige plan. Den forklares ud fra psykologiske begreber og hviler på fordomme. Da det er denne form for diskriminering vi ser i klasserne i skolen, er det den, vi kender bedst. Her er det vigtigt med holdningsændrende og bevidstgørende foranstaltninger. Men racismen forsvinder ikke uden videre fordi fordommene mod enkeltindivider bliver færre. Racismen forsvinder ikke selvom vi alle bliver “gode og rare mennesker”.

Det betyder derimod meget for de enkelte indvandreres og flygtnings livskvalitet og dermed også for vores samfund.

Det racisme-udtryk vi ser i filmen "En fremmed piges dagbog" er fremmedhadet. Fremmedhad er ikke noget ualmindeligt i vores kultur: usikkerhed over for dem, vi ikke kender, er en form for angst, som fører til had. Den måde klassen i filmen reagerer på, har mange paralleller til den almindelige situation: "ny elev i klassen". Mange af de holdningspåvirkende metoder, læreren kan anvende vil derfor være de samme, som hvis f.eks. en jøde kommer ind i en københavnsk klasse. Men situationen adskiller sig derved, at den fremmede i dette tilfælde er en flygtning/indvandrer, som samfundet på forhånd har dømt til en mindreværdig status. Derfor vil det være svært for læreren ved almindelig appel om tolerance og gennem oplysninger, at påvirke klassen til fordomsfri holdninger over for den fremmede pige.

Klassen må udvikle sin holdning gennem positive erfaringer med den fremmede pige. Erfaringer, hvor hun viser sine stærke sider, som de så kan få respekt for. Klassen vil herefter gerne acceptere pigen, som nu ikke længere er en fremmed indvandrer for dem, men det er meget sandsynligt, at de stadig har fordomme over for indvandrere og flygtninge generelt. For at ændre dette, skal der dels et længerevarende holdningspåvirkende arbejde til, dels en lang række af positive erfaringer med indvandrere og flygtninge, og endelig er det vigtigt hvilke holdninger forældre, massemedier og andre, der har betydning for socialiseringen, fremviser.

Forskelsbehandling er også en form for racisme

Den strukturelle racisme findes på gruppe- og samfundsplan og drejer sig mere om systematiske uligheder i muligheden for at få opfyldt behov i forhold til andre etniske grupper eller racer. Denne diskrimination har sammenhæng med magtpositioner. Hvorledes er udlændingeloven formuleret eller rettere: hvorledes udøves den? Hvis al undervisning i folkeskolen skal foregå på dansk, er der så systematiske uligheder i muligheden for at få opfyldt sine behov for at beherske sit modersmål og udvikle sig sprogligt? Hvis man for at få understøttelse eller arbejde skal kunne tale et indfødt dansk, er der så systematiske uligheder mellem etniske grupper på arbejdsmarkedet?

De etniske gruppers indbyrdes magtpositioner bestemmer, hvorledes disse spørgsmål løses. Det er derfor man siger, at et demokrati bedst måles på den måde, hvorpå det behandler dets minoriteter.

En antiracistisk undervisning vil bestå i at påvise og modvirke disse magtpositioner og systematiske uligheder.

Ideer til læreren

Her er nogle eksempler på, hvordan man i klassen kan arbejde med temaer som mobning, diskrimination og racisme i forbindelse med filmen.

- Skriv i dagbogsform, hvordan du vil opleve at flytte til et fremmed land med din familie.
- Lav et rollespil om det, at der kommer en ny til klassen.
- Lav en liste over gode ideer til, hvordan man kan få en ny i klassen ind i kammeratskabet.
- År 2020. Der har fundet omfattende folke- og flygtningevandringer sted, så du bor nu i et multikulturelt land. Beskriv din tilværelse/dagligdag i dette land.
- Diskuter forholdet mellem forældre og børn i flere forskellige kulturer efter læsning af børne- og ungdomsbøger fra forskellige lande (se litteraturlisten).
- Lad eleverne undersøge deres egne familiemæssige "rødder" og foretag en sammenligning for hele klassen.
- Indsaml nogle af de mest almindelige myter og fordomme om indvandrere og flygtninge og undersøg dem.
- Undersøg de sidste 14 dages TV-programmer og diskuter deres kulturpåvirkning.
- Få besøg i klassen af en indvandrer eller flygtning - eller send eleverne ud i lokalområdet og lad dem interviewe indvandrere og flygtninge: Oplever de nogle forskelle fra danskernes muligheder for at få opfyldt deres behov? Har de oplevet diskrimination?

Resumé af filmen

Rolfs oldemor dør og efterlader sig en dagbog, hvori hun har beskrevet sine første svære år som indvandret roepolak i Danmark. Rolf læser i den og oplever hermed sin oldemors ungdomstid og den diskrimination, hun udsattes for.

Samtidig er der i Rolfs ejendom flyttet en flygtningefamilie fra Sri Lanka ind. Hari, pigen i familien, kommer til at gå i Rolfs klasse og bliver hans sidekammerat. Klassekammeraterne er på mærkerne med det samme, de driller Rolf og vil ikke acceptere Hari. Især Valdemar og hans tilhængere fra klassen er Rolf bange for.

Valdemar og hans bande er racistiske over for Hari. Rolf tør ikke gengælde Haris venlighed og imødekommehed. For at opnå anerkendelse blandt klassekammeraterne er han direkte ond mod Hari. Læreren kan ingenting gøre.

Gennem et mareridt bliver det endelig klart for Rolf, hvorledes der er en parallel mellem hans oldemors oplevelser og Haris situation. Han fortryder sin egen opførsel og går til Hari. Sammen finder de en løsning på diskriminationen i klassen.

Litteraturliste

Unesco skoleprojekt: "Børne- og ungdomslitteratur til forståelse af fremmede kulturer", København 1984. Bestilles gennem Direktoratet for folkeskolen.

Mellemfolkeligt Samvirke: TEMA : "Til kamp mod fremmedhadet", København 1987.

Dansk Flygtningehjælp: "Materialekatalog", København 1987.

Dansk Flygtningehjælp: "Ide- og aktivitetskatalog", København 1987.

Inger M. Clausen: "Den flerkulturelle skole", Gyldendal 1986.

Birgitte Rahbek Pedersen og Tove Skutnabb-Kangas: "God, bedre, dansk?", Børn og Unge 1983.

Christian Horst: "Den flerkulturelle udfordring", Akademisk forlag 1988.

Katia Forbert Petersen

Fotograf og instruktør

Uddannet filmfotograf på Den Polske Filmskole i Lodz
Har fotograferet ca. 40 film, nogle i udlandet for tysk TV (ZDF) og National Film Board of Canada, nogle for TV2

Har selv instrueret og fotograferet bl.a. følgende film:

- 1973 Polske piger
- 1979 Sammen med Lena
- 1980 En uge uden smil
- 1984 Johanne fra Daugbjerg
- 1985 Jeg vil ha' dig tilbage
- 1987 Mit søde barn
- 1989 En fremmed piges dagbog

Statens Filmcentral